

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.3.7>

СУДОВА ПРАКТИКА ЩОДО ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ЗІБРАНИХ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ПРАВИЛ ПІДСЛІДНОСТІ

Войцехівський С.В.,

магістр права

ORCID: 0009-0005-7775-0656

Войцехівський С.В. Судова практика щодо допустимості доказів, зібраних із порушенням правил підслідності.

Стаття присвячена аналізу актуальної судової практики стосовно питання допустимості зібраних із порушенням правил підслідності доказів. Окреслено поняття підслідності та розглянуто доктринальні погляди щодо її видів (ознак), наголошено на відсутності єдності бачення інституту підслідності в кримінальному провадженні серед науковців.

Наведено та проаналізовано постанови Касаційного кримінального суду Верховного Суду, у яких висловлені правові позиції стосовно визнання таких доказів допустимими. Як було з'ясовано, можна виокремити два підходи до цього питання: старий, який полягає у тому, що докази, зібрані із недотриманням вимог підслідності, є недопустимими, та новий, який передбачає їх допустимість. Висвітлено деякі аргументи стосовно обґрунтованості використання того чи іншого підходу, у тому числі зазначено, що під питанням є відповідність засаді законності нового погляду Касаційного кримінального суду Верховного Суду щодо допустимості зібраних із недотриманням вимог підслідності доказів.

Проаналізувавши двадцять вироків судів першої інстанції та десять рішень судів другої інстанції було встановлено дотримання більшістю як місцевих, так і апеляційних судів позиції щодо допустимості таких доказів, водночас варто констатувати й наявність певної кількості судових рішень із висновком про недопустимість зібраних із порушенням підслідності доказів.

Незважаючи на фактично надану Верховним Судом можливість відступати від встановленої чинним законодавством кримінальної процесуальної форми, наведено твердження про важливість дотримання засади законності у кримінальному провадженні, а у випадку допущення невідповідності кримінальному процесуальному порядку така невідповідність не має бути необґрунтованою або такою, що порушує права людини, а також має бути оціненою з точки зору співвідношення її тяжкості та виконання завдань кримінального провадження. У той самий час наголошено на помилковості такого бачення через його невідповідність чинному законодавству.

Ключові слова: підслідність, допустимість доказів, судова практика, правові позиції, Верховний Суд.

Voitsekhivskiy S.V. Case law on the admissibility of evidence collected in violation of the rules of jurisdiction.

The article is devoted to the analysis of current case law on the issue of admissibility of evidence collected in violation of the rules of jurisdiction. The author outlines the concept of jurisdiction and considers the doctrinal views on its types (features), and emphasises the lack of unity of vision of the institute of jurisdiction in criminal proceedings among scholars.

The author provides and analyses the rulings of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court which express legal positions on the recognition of such evidence as admissible. As it has been found out, two approaches to this issue can be distinguished: the old one, which is that evidence collected in violation of the requirements of jurisdiction is inadmissible, and the new one, which provides for its admissibility. The author highlights some arguments regarding the validity of using one or the other approach, and notes that the compliance of the new view of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court on the admissibility of evidence collected in violation of the requirements of jurisdiction with the principle of legality is in question.

After analysing twenty verdicts of the first instance courts and ten decisions of the second instance courts, it was found that the majority of both local and appellate courts adhere to the position on the admissibility of such evidence, while it should be noted that there are a number of court decisions concluding that evidence collected in violation of jurisdiction is inadmissible.

Despite the fact that the Supreme Court has actually granted the possibility to deviate from the criminal procedural form established by the current legislation, the author states that it is important to observe the principle of legality in criminal proceedings, and in case of non-compliance with the criminal

procedural order, such non-compliance should not be unreasonable or violating human rights, and should be assessed in terms of the ratio of its severity and fulfilment of the tasks of criminal proceedings. At the same time, the author emphasises the fallacy of such a vision due to its inconsistency with current legislation.

Key words: jurisdiction, court practice, legal positions, admissibility of evidence, Supreme Court.

Постановка проблеми. Наявність двох протилежних підходів Верховного Суду стосовно допустимості зібраних із недотриманням вимог підслідності доказів – незважаючи на те, що логічно припускати слідування новішому погляду, – може створювати певну невизначеність щодо того, яку позицію займають суди нижчих інстанцій. Тож є доцільним проаналізувати їх практику щодо цього питання.

Метою дослідження є проаналізувати актуальну судову практику допустимості доказів, зібраних із порушенням правил підслідності.

Стан опрацювання проблематики. Загалом проблематику інституту підслідності досліджували: С. Волкотруб, І. Гловюк, М. Городецька, М. Григорчук, В. Гринюк, І. Грицюк, Ю. Кицан, О. Крикунов, Л. Лобойко, Т. Лужецька, О. Музиченко, М. Погорецький, В. Романюк, А. Омаров, І. Семенюта, І. Смоляк та інші. Водночас не є дослідженою судовою практика щодо визнання чи невизнання допустимими доказів, зібраних із недотриманням вимог підслідності, у контексті зміни погляду Верховного Суду на зазначене питання.

Виклад основного матеріалу. Почати варто з того, що визначення підслідності у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК) не наведено. А. Омаров вважає, що підслідність – це сукупність правил, дотримання яких дозволяє встановити орган, котрий має здійснювати досудове розслідування кримінального правопорушення. При цьому під правилами автор має на увазі в першу чергу правовий зміст ст. 216 та 218 КПК [1, с. 29]. Відповідно до найбільш поширеної думки у науці, у межах інституту підслідності можна виокремити наступні її види: 1) предметна – визначається кваліфікацією кримінального правопорушення; 2) персональна – визначається суб'єктом вчинення кримінального правопорушення; 3) за зв'язком проваджень – коли розслідування одного кримінального правопорушення пов'язане з розслідуванням іншого кримінального правопорушення; 4) альтернативна – визначається, якому органу досудового розслідування має бути підслідне провадження у випадках, коли розслідування окремих кримінальних правопорушень одночасно віднесено законом до предметної підслідності різних органів; 5) універсальна – підслідність одразу всім органам досудового розслідування; 6) територіальна – визначається місцем вчинення кримінального правопорушення [1, с. 168; 2, с. 198]. Перші п'ять зазначених видів передбачені ст. 216 КПК, у той самий час територіальна підслідність врегульована ст. 218 КПК [3]. Проте варто констатувати, що єдності серед науковців стосовно видів підслідності немає. Мало того, деякі автори взагалі не визнають наявності видів підслідності, натомість стверджують про наявність її ознак, стосовно яких теж немає єдності [3, с. 196; 4].

Окрім цього, варто підкреслити також важливість наявності міжвідомчої та внутрішньовідомчої підслідності, яка ґрунтується на правилах територіального розподілу проваджень [1, с. 169]. У контексті цього доцільно навести твердження про існування ще одного виду підслідності – інстанційної підслідності, яка передбачена ч. 5 ст. 36 КПК України [5]. Тож інститут підслідності у кримінальному провадженні, незважаючи на порівняно невелику кількість норм, що його складають, є доволі непростим.

Раніше Касаційний кримінальний суд Верховного Суду (далі – ККС ВС) відстоював позицію, згідно з якою докази, зібрані із порушенням правил підслідності, є недопустимими. Зокрема, в постанові від 4 квітня 2020 року в справі № 761/34909/17 зазначено наступне: «Відповідно до вимог ст. 86 КПК докази визнаються допустимими, якщо їх отримано у порядку, встановленому цим Кодексом. Докази мають бути отримані тільки уповноваженими на це особами (органами); способами і засобами, які призначені для одержання певних доказів; у процесі отримання доказів мають бути дотримані вимоги закону, що визначають порядок проведення конкретних дій, їхню послідовність, склад учасників; докази мають бути закріплені належним чином. Недодержання вказаних вимог має наслідком визнання доказів недопустимими, вони не можуть бути використані при прийнятті процесуальних рішень, на них не може посылатися суд при ухваленні судового рішення. Згідно приписів ст. 87 КПК недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, в тому числі, внаслідок порушення права особи на захист та шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених КПК, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень. Тобто здійснення досудового розслідування неуповноваженими на те особами (органами) визнається істотним порушенням прав людини і основоположних свобод та

має наслідком визнання отриманих доказів недопустимими» [6]. Такі ж висновки були викладені у постановвах ККС ВС від 30 вересня 2020 року в справі № 563/1118/16-к [7] та від 23 лютого 2022 року в справі № 225/3731/18 [8]. У контексті цього також важливо згадати й про постанови від 24 травня 2021 року в справі № 640/5023/19 та від 28 жовтня 2021 року в справі № 725/5014/18, у яких констатовано, що зібрані або отримані неуповноваженою особою або органом докази є недопустимими [9; 10]. Зважаючи на це, на недопустимості зібраних із порушенням підслідності доказів наголошували й вітчизняні науковці [11, с. 598].

Кардинальна зміна позиції стосовно розглядуваного питання була зумовлена постановою Великої Палати Верховного Суду (далі - ВП ВС) від 31 серпня 2022 року в справі № 756/10060/17, у якій констатовано, що «у разі визнання доказів недопустимими суд має вмотивувати свої висновки про істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, зазначивши, які саме й чий права і свободи було порушено і в чому це виражалось» [12]. Тож у постанові від 20 жовтня 2022 року в справі № 565/1354/19 ККС ВС зазначив, що «сторона захисту не вказала як зміна органу, який повинен проводити досудове розслідування вплинула на її процесуальні права та обов'язки, в чому саме полягає порушення таких прав та яким чином воно вплинуло на допустимість доказів у цьому провадженні» [13]. Очевидно, що така позиція суперечить вищенаведеним твердженням ККС ВС стосовно недопустимості доказів, зібраних із порушенням правил підслідності, та водночас відповідає висновку в постанові ВП ВС, хоч і не посилається на неї безпосередньо.

Більш чітко позиція щодо допустимості таких доказів висловлена у постанові ККС ВС від 28 лютого 2023 року в справі № 761/34746/17: «Інститут підслідності покликаний оптимізувати діяльність органів, що здійснюють досудове розслідування, з метою його найбільш ефективної та результативної організації для досягнення завдань кримінального провадження, передбачених у ст. 2 КПК. Водночас забезпечення ефективного розслідування і, як складова цієї діяльності, визначення органу розслідування є по суті управлінською діяльністю прокурора, у якого можуть бути найрізноманітніші підстави для передачі справи тому чи іншому органу. Це можуть бути відомості про особисту зацікавленість посадових осіб «правильного» органу розслідування в результатах справи, і їхня функціональна залежність від сторін у справі, і відсутність достатнього досвіду, ресурсів та інформації в того органу, який має проводити розслідування за визначеною законом підслідністю, тощо. Водночас специфіка корупційних злочинів та особливості здійснення досудового розслідування у них потребують недопущення зволікання у фіксації відомостей про такий злочин, термінового вжиття заходів, спрямованих на збирання доказів, та залучення співробітників правоохоронного органу до розслідування в обсязі, необхідному для прийняття рішення щодо ініціювання проведення комплексу негласних слідчих (розшукових) дій. У розумінні п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК реалізація органами досудового розслідування своїх повноважень, не передбачених цим Кодексом, як підстава для визнання доказів недопустимими означає вчинення дій чи прийняття рішень, які не належать до предмета відання цих органів. Нормативна вимога проведення процесуальних дій уповноваженими суб'єктами покликана забезпечити вчинення цих дій особами з необхідною кваліфікацією, які виконують свої професійні обов'язки в умовах передбаченого законом контролю і у визначений правовий спосіб. Якщо орган розслідування здійснює слідчі дії прямо передбачені КПК, такі дії не можуть вважатися «реалізацією повноважень, не передбачених КПК» у значенні п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК і мати наслідком автоматичне визнання доказів недопустимими». Також ККС ВС у цьому рішенні посилається на вже згадану постанову ВП ВС [14]. Такі ж або подібні висновки були викладені у постановвах ККС ВС від 29 лютого 2024 року в справі № 759/11669/19 [15], від 28 березня 2024 року в справі № 397/430/20 [16] та від 12 серпня 2025 року в справі № 941/1790/20 [17].

Ураховуючи викладене, логічним видається твердження, що практика місцевих і апеляційних судів дотримуватиметься нового підходу до цього питання, який полягає у допустимості доказів, зібраних із недотриманням вимог підслідності [11, с. 599], натомість варто зазначити, що під питанням є його відповідність засаді законності [11, с. 603], на відміну від старого підходу. Тож доцільно перевірити наскільки воно відповідає дійсності.

Так, із 20 знайдених вироків судів першої інстанції за 2025 рік, у яких вирішувалося питання допустимості доказів, зібраних із порушенням правил підслідності, в 14 (70%) [18; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 27; 28; 29; 30; 31] такі докази були визнані допустимими, що відповідає новим висновкам ККС ВС, натомість в 6 (30%) [32; 33; 34; 35; 36; 37] суди дотрималися старого підходу та визнали докази недопустимими.

При цьому, наприклад, у деяких вироків суди в обґрунтуванні свого рішення визнати такі докази допустимими посилалися на висновок із вищенаведеної постанови ВП ВС [18; 25; 31]. Проте у більшості випадків суди обґрунтовували свою позицію висновком із постанови ККС ВС від 23 лютого 2023 року [21; 23; 24; 26; 27; 29], у той самий час Київський районний суд м. Харкова у вирокі від 24 березня 2025 року в справі № 953/3842/22 до цього також додав, що «правила предметної

підслідності не є складовою встановленого КПК України порядку збирання доказів, а лише забезпечують раціональний розподіл державних ресурсів, оперативність, злагодженість, ефективність та належну координацію органів досудового розслідування на відповідній стадії кримінального провадження. Порухення цих правил саме по собі не впливає на якість зібраних доказів, оскільки для усіх передбачених в ст. 216 КПК України органів досудового розслідування передбачено однакові правила збирання доказів поза залежністю від їх спеціалізації» [22].

У деяких випадках суди хоч спершу і наводили вже згадані постанови ККС ВС, якими відстоювалась позиція щодо недопустимості доказів, зібраних із порушенням правил підслідності, однак згодом посилалися на висновки, у яких викладений протилежний погляд на це питання, тож зрештою констатували допустимість таких доказів [19]. Особливо варто звернути увагу на вирок Вищого антикорупційного суду від 3 жовтня 2025 року в справі № 991/5305/23, де наявне найбільш ґрунтовне пояснення своєї позиції стосовно допустимості таких доказів у контексті висновків ВС щодо цього питання та їх зміни. Тож зрештою суд констатував таке: «керуючись більш новим підходом до оцінки порушення правил підслідності під час проведення досудового розслідування та не встановивши як досудове розслідування неуповноваженим органом вплинуло на конвенційні, конституційні чи будь-які інші права обвинуваченого, суд визнає докази допустимими» [28].

Натомість у вироках, якими визнано недопустимими докази, зібрані з порушенням підслідності, суди здебільшого дослівно відтворювали висновок із постанови ККС ВС від 24 травня 2021 року в справі № 640/5023/19: «Наслідком недотримання належної правової процедури як складового елемента принципу верховенства права є визнання доказів, одержаних в ході досудового розслідування недопустимими на підставі ст. 86, п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК як таких, що зібрані (отримані) неуповноваженими особами (органом) у конкретному кримінальному провадженні, з порушенням встановленого законом порядку» [33; 35], або ж із інших наведених вище постанов ККС ВС, якими передбачено недопустимість таких доказів: «здійснення досудового розслідування не уповноваженими на те особами (органами) визнається істотним порушенням прав людини і основоположних свобод та має наслідком визнання отриманих доказів недопустимими» [36]. У інших випадках суди обґрунтовували своє рішення відповідно до цих висновків, не цитуючи їх дослівно [32; 34], або ж просто констатували недопустимість доказів без обґрунтування [37].

Водночас із 10 рішень апеляційних судів у 6 було констатовано допустимість доказів. У одному з них суд послався на постанову ВП ВС [38], в іншому – на постанову ККС ВС від 28 лютого 2023 року [39], у ще одному – на обидві зазначені вище постанови [40]. Також у двох рішеннях суди не обґрунтували свої позиції, натомість один із них зазначив, що «...захист не навів мотивів як сам по собі факт здійснення досудового розслідування саме слідчими національної поліції, а не детективом НАБУ, порушив права та свободи обвинуваченого ОСОБА_5 чи перешкодив останньому реалізувати його права» [41], а інший – що «у матеріалах кримінального провадження відсутні докази того, що порушення правил підслідності суттєво вплинуло на обсяг або достовірність зібраних доказів, порушило права учасників процесу чи призвело до неправомірного обвинувального вироку» [42]. Ще в одному рішенні суд вказав, що правила предметної підслідності покликані раціонально розподіляти державні ресурси, забезпечувати оперативність, злагодженість, ефективність та належну координацію органів досудового розслідування, тож порушення цих правил не впливає на якість зібраних доказів, оскільки для усіх органів досудового розслідування передбачено однакові правила збирання доказів [43]. Натомість у трьох із чотирьох рішень із протилежним поглядом суди не визнали допустимими докази, зібрані з порушенням підслідності, без обґрунтування своєї позиції [44; 45; 46], і в одному випадку суд послався на постанову Об'єднаної палати ККС ВС від 24 травня 2021 року в справі № 640/5023/19, якою встановлено недопустимість зібраних або отриманих неуповноваженою особою або органом доказів [47].

Окремої уваги заслуговує вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 21 жовтня 2025 року в справі № 161/695/25. У ньому суд визнав такі докази допустимими, та водночас наголосив, що «...засада законності, у тому числі в частині порядку отримання доказів покликана запобігти свавіллю держави та заохочувати добросовісну поведінку правоохоронних органів та їх посадових осіб. Поряд із цим, порушення тих чи інших численних формальностей, які регулюють порядок здійснення досудового розслідування, чи окремих процесуальних дій, які втім не зачіпають права і свободи особи, мають оцінюватися, з урахуванням балансу конкуруючих інтересів, з одного боку потреби суспільства у розкритті корупційного кримінального правопорушення і покарання особи, яка його вчинила, а з іншого важливість тих формальностей для забезпечення справедливості розгляду кримінального провадження в цілому» [30]. Це є важливим, оскільки за наявності, фактично, «дозволу» ВП ВС вдаватися до певних процесуальних порушень, суд все ж наголошує на важливості дотримання кримінального процесуального законодавства, чого не можна побачити в інших вироках. Як впливає із викладеного, незначне відхилення від кримінальної

процесуальної форми допускається за умови доцільності такого кроку з точки зору співвідношення тяжкості такого порушення та виконання завдань, що передбачені ст. 2 КПК, зокрема забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування [3]. Тож не є і не може бути прийнятним не тільки недотримання норм законодавства, що порушує права людини, але також свавільне та фактично необґрунтоване.

У контексті цього варто констатувати, що станом на зараз створено можливість для значної кількості зловживань не тільки щодо визначення підслідності, але й в інших аспектах кримінального провадження. Як уже було зазначено, сумнівно, що концепція «незначного порушення» кримінальної процесуальної форми відповідає засаді законності, тож варто зазначити, що питання дотримання належної правової процедури зараз є особливо важливим.

Висновки. За наявності двох протилежних підходів ККС ВС до питання допустимості доказів, зібраних із недотриманням вимог підслідності, – старого, який полягає у їх недопустимості, та нового, відповідно до якого констатується їх допустимість, – доцільним було дослідити який підхід превалює в судах нижчих інстанцій.

Доволі складним є питання правильності того чи іншого підходу. З одного боку, новий погляд має переважати у зв'язку із самим фактом наявності новішої позиції з певного питання, а також через його зумовленість правовою позицією ВП ВС, чого не можна сказати про старий погляд. Натомість у підході допустимості доказів проглядається невідповідність передбаченій у КПК засаді законності, якою зумовлений і який чітко відповідає протилежний погляд, що є вагомим аргументом. Правові позиції не можуть суперечити нормам КПК, а лише тлумачити їх та надавати висновки щодо їх застосування.

У будь-якому випадку, можна констатувати дотримання більшістю судів першої інстанції нового підходу, що свідчить про його загальне утвердження. У той самий час варто згадати й наявність певної кількості вироків, у яких суди надають перевагу старому підходу, згідно з яким такі докази є недопустимими. Не буде помилковим стверджувати, що таке саме становище проглядається й серед апеляційних судів, ураховуючи те, що вибірка судових рішень є невеликою. З цієї ж причини стверджувати про реальне відсоткове співвідношення підходів на основі цього дослідження очевидно не доводиться, натомість було продемонстровано загальну тенденцію прихильності судів до визнання допустимими доказів, зібраних із порушенням правил підслідності.

У цьому контексті важливим є твердження про те, що за умови наданої ВП ВС можливості відступати від передбаченої кримінальним процесуальним законодавством правової процедури службовими особами, що здійснюють процесуальне керівництво та досудове розслідування, важливим є дотримання засади законності задля запобігання свавілля, а у випадку допущення невідповідності кримінальній процесуальній формі така невідповідність не має порушувати прав людини або бути необґрунтованою. Проте варто наголосити на помилковості такого бачення через його невідповідність чинному законодавству.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Омаров А.А. Інститут підслідності в кримінальному провадженні: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.09. Харків, 2017. 214 с.
2. Грицюк І.В., Лаба О.С. Підслідність як інститут кримінального процесуального права. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. № 3-4 (12-13). С.193-198. URL: <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/law/home>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
4. Сидорчук В.В. Щодо деяких питань підслідності у кримінальному процесі України. *Juris Europensis Scientia*. 2021. № 2. С. 100-104. URL: http://www.jes.nuoua.od.ua/archive/2_2021/24.pdf.
5. Вирок Зарічного районного суду м. Суми від 29 грудня 2021 року в справі № 591/2281/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102285956>.
6. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14 квітня 2020 року в справі № 761/34909/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88904111>.
7. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 30 вересня 2020 року в справі № 563/1118/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91998609>.
8. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23 лютого 2022 року в справі № 225/3731/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104019953>.

9. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 24 травня 2021 року в справі № 640/5023/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97286253>.
10. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 28 жовтня 2021 року в справі № 725/5014/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100734909>.
11. Войцехівський С.В., Канцір В.С. Вплив порушення правил підслідності на визнання доказів недопустимими. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2025. № 4(34). С. 595-607.
12. Постанова Великої Палати Верховного Суду України від 31 серпня 2022 року в справі № 756/10060/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141457>.
13. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 20 жовтня 2022 року в справі № 565/1354/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106988921>.
14. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 28 лютого 2023 року в справі № 761/34746/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109395449>.
15. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 29 лютого 2024 року в справі № 759/11669/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117473212>.
16. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 28 березня 2024 року в справі № 397/430/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118109202>.
17. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 12 серпня 2025 року в справі № 941/1790/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129497027>.
18. Вирок Заводського районного суду міста Запоріжжя від 3 лютого 2025 року в справі № 332/418/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124870770>.
19. Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 12 лютого 2025 року в справі № 127/11870/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125429082>.
20. Вирок Городоцького районного суду Львівської області від 27 лютого 2025 року в справі № 441/193/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125470133>.
21. Вирок Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 24 березня 2025 року в справі № 593/987/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126041384>.
22. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 14 квітня 2025 року в справі № 953/3842/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126565890>.
23. Вирок Херсонського міського суду Херсонської області від 22 квітня 2025 року в справі № 766/8881/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126796194>.
24. Вирок Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області від 23 травня 2025 року в справі № 740/5929/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127561428>.
25. Вирок Рівненського районного суду Рівненської області від 30 травня 2025 року в справі № 570/3153/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127748747>.
26. Вирок Вищого антикорупційного суду від 11 червня 2025 року в справі № 991/3097/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128028878>.
27. Вирок Чечелівського районного суду міста Дніпра від 7 липня 2025 року в справі № 204/1716/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128643308>.
28. Вирок Вищого антикорупційного суду від 3 жовтня 2025 року в справі № 991/5305/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130735447>.
29. Вирок Новосанжарського районного суду Полтавської області від 16 жовтня 2025 року в справі № 542/1070/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131049284>.
30. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 21 жовтня 2025 року в справі № 161/695/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131120790>.
31. Вирок Кропивницького районного суду Кіровоградської області від 27 жовтня 2025 року в справі № 404/3662/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131304058>.
32. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 16 квітня 2025 року в справі № 521/1258/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126637591>.
33. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 24 квітня 2025 року в справі № 495/2328/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126843424>.
34. Вирок Запорізького районного суду Запорізької області від 16 червня 2025 року в справі № 317/41/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128119938>.

35. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 3 вересня 2025 року в справі № 522/5282/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129953374>.
36. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 9 жовтня 2025 року в справі № 161/15861/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130896436>.
37. Вирок Долинського районного суду Івано-Франківської області від 24 листопада 2025 року в справі № 343/1934/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132009122>.
38. Вирок Кропивницького апеляційного суду від 14 січня 2025 року в справі № 941/1790/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124410795>.
39. Ухвала Полтавського апеляційного суду від 12 лютого 2025 року в справі 554/7985/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125322335>.
40. Ухвала Одеського апеляційного суду від 17 січня 2025 року в справі № 947/8537/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124669118>.
41. Ухвала Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 3 квітня 2025 року в справі № 991/2899/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126747480>.
42. Ухвала Харківського апеляційного суду від 15 липня 2025 року в справі № 953/24454/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129086355>.
43. Ухвала апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 22 травня 2025 року в справі №991/7255/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127655721>.
44. Ухвала Київського апеляційного суду від 14 січня 2025 року в справі № 760/22577/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124537851>.
45. Ухвала Київського апеляційного суду від 9 жовтня 2025 року в справі № 361/5548/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131224722>.
46. Ухвала Хмельницького апеляційного суду від 23 жовтня 2025 року в справі № 686/25691/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131234315>.
47. Ухвала Хмельницького апеляційного суду від 7 жовтня 2025 року в справі № 274/301/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131485924>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.12.2025
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 26.01.2026
Дата публікації: 2.02.2026